

La clau pot ser un nom

Detecció d'evidències de discriminació
en l'accés al mercat de lloguer
d'habitatge a Barcelona.

Recerca realitzada per

Ariadna Fitó
afito@broll.cat

Amb la col·laboració de

Xavier Espinach
Ramon Gras
Julenne Ramos

Barcelona, juliol del 2020

ÍNDEX

0. INTRODUCCIÓ	4
1. LA DISCRIMINACIÓ I COM MESURAR-LA	6
2. ELS EXPERIMENTS SOCIALS: OBJECTIUS I METODOLOGIA	7
2.1. Els portals immobiliaris com a laboratoris	8
2.2. La construcció de les identitats en sol·licitants ficticis	10
2.3. La construcció del missatge	10
2.4. La construcció d'un mètode	15
2.5. La construcció d'una mostra	15
3. RESULTATS DE L'EXPERIMENT PER RAÓ D'ORIGEN	20
3.1. Respostes a les sol·licituds	20
3.2. Respostes a les sol·licituds que inclouen visita	24
3.3. Discriminació segons els preus d'immobles demanats	27
4. RESULTATS DE L'EXPERIMENT PER RAÓ D'ORIENTACIÓ SEXUAL	29
4.1. Respostes a les sol·licituds	29
4.2. Respostes a les sol·licituds que inclouen visita	33
5. CONCLUSIONS	35
6. BIBLIOGRAFIA	39

0. Introducció

4

La clau pot ser un nom

Detecció d'evidències de discriminació en l'accés al mercat de lloguer d'habitatge a Barcelona.

Els noms de cadascú de nosaltres són una de les nostres cartes de presentació. Els noms atorguen identitat al mateix temps que la transmeten, i, per tant, estan directament relacionats amb les experiències i les oportunitats socials. Gairebé de manera invariable, la gran majoria dels noms estan associats exclusivament a un sexe, hi ha escassos noms no binaris. Una de les primeres accions de reafirmació identitària que emprenen les persones transsexuals és precisament el canvi de nom. Els noms inclouen implícitament la funció de mostrar el gènere, i de generar identitat de gènere. Tenen el mateix paper en relació amb l'origen ètnic, i les identitats racialitzades, i com acostuma a passar amb les minores, no precisament amb resultats avantatjosos.

Els noms poden ser la clau. La clau d'accés a determinades relacions socials o culturals, bens o serveis. Els noms poden obrir o tancar portes, també les d'una llar. Darrere dels noms s'amaguen històries de vida subjectes a la interpretació dels altres, i sovint inclouen prejudicis i estereotips que actuen com a constructes de l'alteritat i engranatges de la discriminació. El simple nom d'una persona pot tenir relació amb l'assignació d'oportunitats d'accés a recursos.

Fent ús dels noms, es presenta un experiment que es proposa evidenciar la discriminació en l'accés a l'habitatge i mesurar el tracte diferenciat que reben les persones sol·licitants segons diferents perfils. Un tracte diferenciat que només pot es pot explicar per les característiques personals que es deriven dels noms que tenen.

La discriminació es pot detectar en múltiples àmbits i característiques personals ¹; aquest estudi de camp es focalitza en el mercat de lloguer d'habitatge i en les característiques personals relacionades amb l'origen ètnic i l'orientació sexual. Una selecció basada principalment en l'ajust de les tècniques de recollida que són a l'abast, mitjançant l'ús dels portals d'internet, i, per tant, on es produeix un contacte amb les agències de caràcter exclusivament virtual que no permet incorporar altres característiques personals al cos del missatge de sol·licitud de l'immoble sense perdre fiabilitat. Resulta imprescindible que l'agent immobiliari pugui detectar, i, per tant, actuar d'una manera diferenciada segons les característiques personals del perfil. Si bé és cert que hi ha altres tècniques per aproximar-nos al fenomen de la discriminació recollint evidències en altres espais no necessàriament en línia, en aquest estudi, amb la voluntat d'assolir una elevada representativitat del fenomen, i equilibrar la relació costos-fiabilitat obtinguda, l'anàlisi mitjançant els portals d'internet, ofereix l'oportunitat d'incorporar una mostra significativa que permeti resultats robustos i fiables des del punt de vista estadístic.

Considerant que, de manera similar a altres comunicacions no verbals, els noms transmeten informació del lloc de procedència i gènere, per cada anunci s'ha enviat una sol·licitud amb nom d'origen autòcton associada amb un nom d'origen àrab en l'experiment per raó d'origen. El mateix procediment s'ha fet servir en l'experiment per raó d'orientació sexual; en aquest cas emparellant parelles de diferent sexe amb parelles del mateix sexe.

¹ L'article 21 de la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea prohibeix tota discriminació, i en particular l'exercida per raó de sexe, raça, color, orígens ètnics o socials, característiques genètiques, llengua, religió o conviccions, opinions polítiques o de qualsevol altre tipus, pertinença a una minoria nacional, patrimoni, naixement, discapacitat, edat o orientació sexual.

L'experiment se centra únicament en la fase de contacte de lloguer de l'immoble, i ha incorporat l'enviament de 2.000 sol·licituds d'interès a 1.000 habitatges anunciats a sis portals immobiliaris.

L'informe es divideix en quatre grans apartats diferenciats. Un primer apartat de conceptualització de la discriminació i de les dificultats de detecció pel seu caràcter subtil i sovint menystingut. Un segon apartat en què s'exposen els passos necessaris per obtenir els resultats i en què s'inclouen els diferents reptes metodològics que s'han de superar en el desenvolupament dels experiments. Els experiments, diferenciats, es presenten a la part central de l'informe i componen el tercer i quart apartat, que presenta els principals resultats obtinguts en l'aplicació per origen ètnic i orientació sexual, respectivament. Finalment, es recullen les principals troballes dels dos experiments a manera de conclusió.

Aquest informe, el primer dut a terme de manera exclusiva a la ciutat de Barcelona, i amb escassos precedents a l'Estat espanyol ², obre les portes a l'aplicació d'una metodologia que proporciona evidències de l'existència de discriminació en l'accés al mercat de béns i serveis de la ciutat i pretén encoratjar-ne l'aplicació en altres àmbits i eixos de discriminació.

L'informe que es presenta no hauria estat possible sense la implicació de les persones professionals de l'Oficina per la No Discriminació de l'Ajuntament de Barcelona, i del conjunt d'organitzacions i persones usuàries que aglutina la Taula d'Entitats d'Atenció a Víctimes de la Discriminació.

² Bosch, M., M. A. Carnero, i L. Farré, (2009), Information and Discrimination in the Rental Housing Market: Evidence from a Field Experiment, *Regional Science and Urban Economics*, 40 (2010), 11-19./ Bosch, M., M. A. Carnero, i L. Farré, Rental housing discrimination and the persistence of ethnic enclaves. *SERIEs* 6, 129-152 (2015). / SOS Racismo (2015) *Puertas que se cierran. Testing sobre discriminación a la población inmigrante en el acceso a la vivienda de alquiler*. Federación de Asociaciones de SOS Racismo del estado español.

1. La discriminació i com mesurar-la

La discriminació es refereix al tracte desigual de persones o grups en funció de les seves característiques personals, però sovint va acompanyada de processos sistemàtics que afavoreixen els membres de determinats grups en detriment d'altres. (Pager i Shepherd, 2008). Aquests processos molt interrelacionats reforcen i perpetuen desavantatges en l'accés a recursos i oportunitats a les persones que s'enfronten a un tracte desfavorable.

Els estudis per mesurar la discriminació adopten diverses perspectives, mètodes i orientacions, entre els més freqüents destaquen: les estadístiques oficials basades en denúncies de casos de discriminació; estudis d'opinió, que mesuren la concepció social o actituds generals dels grups majoritaris sobre les minories;³ o informes anuals i memòries d'entitats socials i altres organismes⁴ que treballen de manera directa o indirecta aquest tipus de situacions.⁵

Les percepcions de la discriminació poden sobreestimar o subestimar la incidència real de la discriminació; precisament perquè són percepcions, es produeixen en el si de les relacions, i en situacions que poden tenir diverses interpretacions. Hi ha una extensa tradició de recerca feta sobre actituds racialitzades i estereotips entre població general⁶ que indica que bona part de les discriminacions s'acostumen a deixar passar, precisament per l'enorme grau de normalització d'aquestes situacions en les vides quotidianes, tant de les persones que han de conviure amb la discriminació per les seves característiques personals, com de les que

desenvolupen determinades pràctiques discriminatòries.

En relació amb els informes anuals i memòries d'entitats socials que treballen amb col·lectius minoritaris, es produeix un biaix mostral amb les dades, ja que únicament tenen accés als casos que venen a buscar suport. El mateix succeeix amb les estadístiques basades en denúncies de casos de discriminació. Aquestes dades ens aproximen a la realitat, però ens mostrarien només la punta de l'iceberg del fenomen de la discriminació. Es tracta de dades, sovint menystingudes perquè es consideren casos aïllats o amb poca significació estadística i una escassa solidesa contrastable empíricament.

Indubtablement, en funció de la societat de referència, les desigualtats per origen ètnic i per motiu d'orientació sexual persisteixen. No obstant això, a diferència del període anterior al reconeixement dels drets civils, en què la discriminació era oberta i més generalitzada, la discriminació avui és més subtil i encoberta ja que es considera políticament incorrecta, i, per tant, més difícil d'identificar. Per resoldre aquestes mancances, disposem de tècniques que permeten aproximar-nos a la mesura de la discriminació amb evidències i el contrast empíric de casos reals o simulats a partir de situacions que es recreen, ja sigui de manera fictícia o amb persones reals susceptibles de ser discriminades per les seves condicions personals. Les dificultats de detecció i el caràcter invisible, i fins i tot normalitzat de les discriminacions, obliguen a fer ús dels experiments com el que es presenten a continuació.

6

La clau pot
ser un nom

Detecció d'evidències
de discriminació en
l'accés al mercat de
lloguer d'habitatge
a Barcelona.

³ Centro de Investigaciones Sociológicas. Evolución del racismo, la xenofobia y otras formas conexas de intolerancia en España. [Informe-Encuesta 2017]; European Union Agency for Fundamental Rights. (2018) Informe sobre los derechos fundamentales 2018. Dictámenes de la FR.

⁴ Institut de Drets Humans de Catalunya i Centre de Recursos en Drets Humans. Direcció de Serveis de Drets de Ciutadania i Diversitat, Ajuntament de Barcelona, 2019.

⁵ SOS. Racismo (2018) Informe anual.18. Sobre el racismo en el Estado español. Donostia. Tercera Prensa.

⁶ Farley, R (1977) Residential Segregation in Urbanized Areas of the United States in 1970: An Analysis of Social Class and Race Differences. *Demography* Vol 14. N.4, 497-519.

2. Els experiments socials: objectius i metodologia

Els experiments ens permeten tenir una mesura directa de la discriminació; del que es tracta és de seleccionar i emparellar segons perfils poblacionals (grup majoritari i grup minoritari) i exposar els diversos perfils escollits en la situació que es pretén analitzar. Els experiments que s'han dut a terme durant les últimes dècades ens proporcionen evidències per confirmar que les minories s'enfronten a un comportament discriminatori en tota mena de transaccions mercantils, com ara: l'accés a un lloc de treball (Pager, 2007); al mercat de lloguer o propietat d'habitatge (Yinger, 1995; Chambers, 1992; Wachter i Megbolugbe, 1992); les hipoteques d'habitatge (Turner i Kidmore, 1999); les sol·licituds d'assegurances (Wissoker et al. 1998); l'accés a l'atenció de salut (Schulman et al. 1999); o fins i tot en la venda d'automòbils (Ayres i Siegelman, 1995:) i en l'accés i recorreguts dels taxis (Ridley et al. 1989).

Els experiments orientats a la detecció de la discriminació per origen ètnic posen en relleu que, en comparació amb la majoria ètnica, les persones sol·licitants que pertanyen a una minoria generalment reben menys respostes a les seves sol·licituds d'habitatge, i són convocats a menys visites a habitatges. Alguns estudis van més enllà i destaquen les diferències en les característiques dels habitatges on han d'anar a raure les minories ètniques i l'impacte segregacional en la distribució espacial d'aquests col·lectius. En relació amb els estudis experimentals amb parelles formades per membres del mateix sexe, es constata l'existència de prejudicis sexuals (Herek, 2000) com ara actituds negatives respecte a l'orientació sexual dirigides a persones homosexuals etiquetades com a gais, lesbianes o bisexuals, que impliquen hostilitat i restricció d'accés a recursos (Herek i

Capitanio, 1996; Yang 1997). En l'àmbit de l'habitatge això es posa de manifest en menys oportunitats d'accés a uns mateixos immobles. A diferència dels experiments ètnics, de proves desenvolupades per detectar tractament diferenciat per motius d'orientació sexual n'hi ha menys i inclouen resultats molt dispers (Ahmed, 2009).

L'objectiu principal dels experiments que es presenten és detectar i quantificar l'existència del tracte diferenciat per origen ètnic i orientació sexual en l'accés al mercat privat de lloguer de Barcelona a partir de l'enviament de sol·licituds d'habitatge a portals immobiliaris d'internet. Les preguntes d'investigació a les quals es pretén respondre són les següents:

7

La clau pot ser un nom

Detecció d'evidències de discriminació en l'accés al mercat de lloguer d'habitatge a Barcelona.

Existeix discriminació ètnica en el tracte diferenciat contra persones amb noms d'origen àrab que busquen un pis en el mercat de lloguer en anuncis a plataformes virtuals?

Es considera que les persones sol·licitants amb nom d'origen àrab experimenten un tracte diferenciat advers si es constata un nombre inferior de respostes davant les mateixes sol·licituds d'habitatge de lloguer que persones sol·licitants amb noms d'origen autòcton.

Existeix discriminació per orientació sexual en el tracte diferenciat contra les parelles del mateix sexe que busquen un pis en el mercat de lloguer en anuncis de plataformes virtuals?

Es considera que les parelles sol·licitants homosexuals o lesbianes (amb els dos noms del mateix sexe, especificant la relació que mantenen) experimenten un tracte diferenciat advers si es constata un nombre més baix de respostes davant unes mateixes sol·licituds d'habitatge de lloguer amb parelles heterosexuales (nom masculí i nom femení, especificant la relació que mantenen).

La clau pot ser un nom

Detecció d'evidències de discriminació en l'accés al mercat de lloguer d'habitatge a Barcelona.

2.1. Els portals immobiliaris com a laboratoris

A fi de respondre aquests interrogants es dissenyen dos experiments que s'han anomenat “experiment origen” i “experiment orientació sexual”. L'experiment d'origen inclou la simulació d'una parella amb noms autòctons i una parella amb noms d'origen àrab. En l'experiment d'orientació sexual, els perfils ficticis els formen una parella amb noms de diferent sexe (heterosexual) i una parella amb noms del mateix sexe (homosexual/lesbiana).

En contrast amb altres estudis de característiques semblants, aquest estudi es fa als portals immobiliaris presents a internet, en lloc de recollir les dades mitjançant trucades telefòniques, que era el mètode més utilitzat fins a l'última dècada. A partir de l'entrada del nou mil·lenni, l'ús d'internet es generalitza i, de retruc, l'accés a tota mena de mercats virtuals. Les ciències socials aprofiten una nova oportunitat d'anàlisi de la discriminació, i adapten els tradicionals experiments telefònics als anuncis immobiliaris inclosos a les plataformes virtuals (Carpusor i Loges, 2006; Ahmed i Hammarstedt, 2008).

A Catalunya, l'any 2006, l'ús d'internet a les llars amb algun membre d'entre 16 i 74 anys no arribava al 50% de la població. El 2019, aquesta dada és del 94% ⁷. L'ús del correu electrònic també s'ha estès ràpidament entre la població catalana, i malgrat que no es disposen de dades actualitzades de l'any en curs, el 2017 l'ús habitual del correu electrònic era del 74,3% de la població.

És una evidència indiscutible que internet ha transformat les nostres societats, la manera com interactuem en les relacions socials i culturals, i també en les transaccions econòmiques. Al final del 1999 el sector immobiliari irromp amb l'aparició a internet d'un format anomenat “portal immobiliari”. Vint anys després, una sola plataforma immobiliària assegura que milions de persones usuàries han utilitzat i estan utilitzant els serveis que ofereix. Aquest ús intensiu dels portals immobiliaris els situen en un laboratori idoni per recrear situacions quotidianes i analitzar el comportament dels agents immobiliaris davant les demandes d'habitatge de perfils de sol·licitants diferents.

⁷ Idescat, a partir de l'Enquesta sobre equipament i ús de tecnologies de la informació i la comunicació a les llars de l'INE i Idescat. Enquesta territorial TIC a les llars.

En els anuncis dels portals immobiliaris, l'anunciant exerceix el control sobre l'administració i la resposta de les publicacions i les persones interessades a llogar poden enviar una sol·licitud de correu electrònic de manera gratuïta al lloc web. La informació exigida al potencial llogater és el nom, l'adreça electrònica, un missatge curt, i, en alguns casos, un número de telèfon. Com que aquesta recerca es basa en un enfocament escrit utilitzant els correus electrònics com a via de comunicació exclusiva, s'han deixat fora de l'objecte d'estudi totes les plataformes que exigeixen un número de telèfon.

La realització d'aquest tipus d'experiments provoca diversos dilemes metodològics i ètics. El dilema principal és resultat del conflicte entre observar conductes no influenciades i informar les persones participants observades del propòsit de l'estudi en què participen. L'experiment dissenyat, per aconseguir l'objectiu, ha d'observar el comportament de les persones sense el seu consentiment, ni tan sols el coneixement de l'experiment. El simple coneixement de l'estudi per part dels agents immobiliaris implicaria un biaix que invalidaria els resultats de la recerca. Com s'indica més endavant, ha estat necessària l'elaboració d'un estudi pilot, entre altres objectius, per dissenyar un conjunt de mesures perquè l'estudi de camp no es pugui detectar.

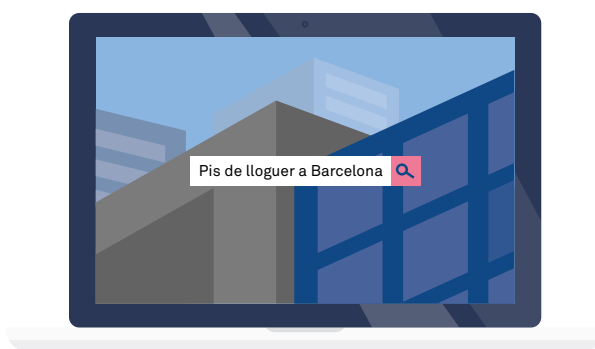
Els agents implicats no han de conèixer l'existència de l'experiment per no incidir en la seva conducta, però això no significa que no s'hagin de tenir en compte una sèrie de consideracions ètiques. L'experiment s'ha desenvolupat d'acord amb les normatives d'ús de les plataformes, complint amb els termes i les

condicions de les plataformes en línia seleccionades, i en la mesura del possible s'ha minimitzat l'impacte que l'estudi pogués tenir en la gestió dels immobles ofertats; en cap cas, s'ha confirmat una visita per un dia i un lloc amb un professional, conscients que no s'hi assistirà. L'aplicació experimental dels missatges s'ha donat per acabada quan el sol·licitant ha rebut una resposta a la seva sol·licitud o bé quan passats 30 dies de la sol·licitud no s'ha obtingut resposta.

9

La clau pot ser un nom

Detecció d'evidències de discriminació en l'accés al mercat de lloguer d'habitatge a Barcelona.

2.2. La construcció de les identitats en sol·licitants ficticis

Als perfils de sol·licitants se'ls assignen uns noms que inequívocament evoquen un origen diferenciat, noms d'origen autòcton i noms d'origen àrab per fer l'experiment de discriminació per origen, i parelles amb dos noms del mateix gènere (home-home, dona-dona) i parelles amb noms dels dos gèneres (home-dona) per fer l'experiment de discriminació per orientació sexual.

Els noms de les persones sol·licitants tenen un paper fonamental per demostrar la diferència entre els perfils sol·licitants en els dos experiments. S'utilitzen noms ficticis que indiquen l'origen ètnic i el gènere de la persona sol·licitant, així com els noms de les parelles corresponents, a la vegada que s'especifica el tipus de relació que es manté, per posar en relleu que es tracta de parelles formades per persones de diferent o del mateix sexe.

L'experiment consisteix en l'aplicació fictícia i l'ús dels noms més comuns de la població objecte d'estudi, es tractin de noms d'origen autòcton o bé noms d'origen àrab establerts a l'Estat espanyol.⁸ S'emparellen aleatòriament identitats hipotètiques que difereixen en els noms per a cada experiment.

2.3. La construcció del missatge

Textos d'aplicació

En cada experiment es combinen cinc textos d'aplicació que inclouen la mateixa informació. Els textos s'han enviat a les mateixes ofertes immobiliàries extretes dels portals immobiliaris en línia seleccionats per mesurar la discriminació en forma de tracte diferencial, amb l'objectiu de determinar l'existència o no de desigualtat en l'accés al mercat immobiliari segons els perfils inclosos en els dos experiments.

Els textos d'aplicació no han estat exactament idèntics, per això, tal com s'indica, se'n preparen cinc models. Un sol model amb una mostra tan elevada d'enviaments (2.000) arriscava de manera excessiva i innecessària l'experiment, ja que podria revelar un comportament inusual. No obstant això, tots els missatges tenen les mateixes característiques mostrant interès per l'anunci, i tots els anuncis són emparellats i aleatoritzats, tant en la selecció de l'oferta immobiliària, com en els perfils amb què s'inicia el primer enviament, i el seu emparellament, seguint la lògica de la taula 1.

La redacció del text del correu és el mecanisme principal per garantir la fiabilitat de resultats; per aquest motiu és imprescindible validar els missatges a través d'un estudi pilot. A l'inici de la recerca, es va considerar que la participació de la població afectada per situacions de discriminació s'havia d'incloure durant el disseny de la recerca. Per aquest motiu es va convocar diverses vegades entitats socials i persones usuàries de l'Oficina per la No Discriminació de l'Ajuntament de Barcelona. Entre altres aspectes del disseny de l'experiment, en aquestes sessions participatives es pretenia extreure de primera mà informació de

⁸ A partir de la selecció de sis noms per cada grup amb un total de 24 participants, s'han seleccionat aleatòriament entre els 100 noms i cognoms més comuns de les persones residents a Catalunya segons el gènere i l'origen. INE i Idescat, 2019.

com les persones incloses en els perfils d'anàlisi escriurien un missatge de sol·licitud per mostrar interès per un immoble. Allò que ens permetia disposar del missatge real que utilitzaria el perfil de població objecte d'estudi, és a dir, de les persones susceptibles de ser víctimes de discriminació.

D'aquest exercici, se'n van fer dues simulacions. La primera, en genèric, que incloïa un breu anunci de lloguer al qual havien de contactar via correu electrònic; i la segona, amb uns requisits mínims que havia d'incloure el text del missatge, que introduïa la transmissió d'informació positiva, és a dir, que incorporava informació relacionada amb la solvència econòmica dels sol·licitants.

11

La clau pot ser un nom

Detecció d'evidències de discriminació en l'accés al mercat de lloguer d'habitatge a Barcelona.

Taula 1. Text de la sol·licitud i emparellaments de perfils.

ID.	TEXT INCLÒS A LA SOL·LICITUD	ORIENTACIÓ SEXUAL				ORIGEN			
		Mateix sexe	Diferent sexe	Mateix sexe	Diferent sexe	Nom àrab	Nom autòcton	Nom àrab	Nom autòcton
		Home	Home	Dona	Dona	Home	Home	Dona	Dona
1	Hola, mi pareja (Nom) y yo estamos buscando piso. Este piso nos parece adecuado para nosotros. ¿Está disponible?	1	2	4	5	1	2	4	5
		2	1	4	5	2	1	4	5
		3	1	5	3	3	1	5	3
		1	3	3	5	1	3	3	5
2	Mi pareja (Nom) y yo buscamos un piso como el del anuncio. podríamos verlo?	3	2	5	2	3	2	5	2
		2	3	2	5	2	3	2	5
		4	1	1	5	4	1	1	5
		1	4	5	1	1	4	5	1
3	Hola, hemos visto este anuncio y nos gustaría tener más información sobre él. Soy (Nom), con mi pareja estamos buscando una vivienda como esta. Gracias.	4	2	4	3	4	2	4	3
		2	4	3	4	2	4	3	4
		4	3	4	2	4	3	4	2
		3	4	2	4	3	4	2	4
4	Hola soy (Nom), con mi (marido/esposa) (Nom) buscamos piso. Este piso nos interesa. ¿Se puede visitar?	5	1	1	4	5	1	1	4
		1	5	4	1	1	5	4	1
		5	2	3	2	5	2	3	2
		2	5	2	3	2	5	2	3
5	Hola me llamo (Nom). Mi (marido/esposa) (Nom) y yo queríamos ver el piso. es posible?	5	3	3	1	5	3	3	1
		3	5	1	3	3	5	1	3
		5	4	1	2	5	4	1	2
		4	5	2	1	4	5	2	1

MODEL GÈNERIC RESULTANT

PEDIR UNA VISITA A VER EL PISO
HOLA. -- ME GUSTARÍA VISITAR EL PISO.
No. Re. -- 5454 R. CONTACTARME
CUANTO ANTES POSIBLE PORFA. MI NO

MODEL AMB INFORMACIÓ POSITIVA

Hola.
Busca un piso de alquiler de 2 dos
habitaciones para una persona trabajadora
con nominas y contrato de trabajo fijo.
Soy de origen Marroquí con permiso de
Residencia.

En un dels models amb informació positiva va ser molt interessant veure com una de les dones d'origen àrab participants va escriure “soy de origen marroquí, con permiso de residencia”. En les indicacions de la sessió per redactar el missatge en cap moment es va dir que s'hagués d'incloure el lloc de naixement o nacionalitat, però aquesta persona el va afegir i quan se li va preguntar el motiu, va respondre:

“Sí, yo ya digo entrada que soy de Marruecos. Siempre. Así no perdemos el tiempo, porque primero te dicen: ‘vale. bien, vamos a verlo!’ Porque mi castellano es bueno, y yo no tengo rasgos marroquíes, o sea oscuros de piel y pelo... pero después cuando digo mi nombre, o lo ven, enseño los papeles y tal... No, no, es que el propietario no quiere marroquíes, es que no pareces marroquí (...) Así ya no me hago ilusiones”⁹.

⁹ Grup de discussió i sessió dinàmica amb dones d'origen àrab. OND, octubre 2020.

Els models presentats per la població participant en les dinàmiques eren reals. Tan reals que impossibilitaven la comparació amb població autòctona, i això dificultava el mètode d'aplicació malgrat que s'ajustava a la realitat. Per garantir la fiabilitat dels resultats del text d'aplicació, el missatge havia de ser com més semblant millor en els dos perfils, i la sessió dinàmica, lluny de la ficció, era tan rica i heterogènia des de la diversitat lingüística i d'expressions, com en el contingut dels missatges, que impossibilitava l'ús dels seus missatges, perquè ja d'entrada, més enllà de l'origen ètnic, els situava en una situació de desavantatge social ja que no tenien un domini suficient en l'expressió de la llengua, factors que podien incidir en la decisió de resposta o no-resposta de l'agent immobiliari, més enllà de l'origen ètnic.

Alguns d'aquests textos es van posar a prova en una mostra inicial de 274 missatges, i es va detectar que transmetre més informació als missatges de sol·licitud incrementava la taxa de resposta en comparació amb es missatges estandarditzats inclosos als portals, però no precisament quan s'introduïa informació positiva. Com més informació es facilitava augmentava, també, la vulnerabilitat de l'experiment, ja que quan s'emparellaven missatges amb informació molt específica i, idèntica o molt semblant, incrementaven les probabilitats que els perfils ficticis fossin descoberts, i per tant, que la plataforma web no fes arribar els missatges als agents de les immobiliàries.

Per aquest motiu els textos d'aplicació no han inclòs informació relacionada amb la solvència econòmica de les persones sol·licitants. Més tard, es va poder comprovar com els agents immobiliaris utilitzen altres mecanismes per disposar d'aquesta informació i que probablement mostrar-la d'entrada no és una pràctica habitual, almenys en el mercat objecte d'estudi; per això, generava suspicàcies entre els agents que optaven per no respondre. Pels motius exposats, les dades incloses en aquest informe són el resultat de l'enviament de missatges en què només s'informa de l'interès per llogar l'habitatge i del nom i cognom de les persones sol·licitants i les seves parelles.

13

La clau pot ser un nom

Detecció d'evidències de discriminació en l'accés al mercat de lloguer d'habitatge a Barcelona.

Entre la població pertanyent a un grup d'origen minoritari es detecten estratègies de reafirmació de la identitat d'origen per evitar confusions en la negociació d'una visita a un immoble de lloguer amb l'objectiu d'accelerar el procés de cerca d'habitatge (“no perder el tiempo”) i intentar mantenir l'equilibri emocional davant la discriminació donant per descomptat que es produirà, a causa de l'acumulació de situacions similars prèvies (“no me hago ilusiones”).

Consideracions lingüístiques

A Barcelona coexisteixen dues llengües oficials: el català i el castellà. No obstant això, només el 39,2% de la població barcelonina utilitza el català com a llengua principal. Per districtes les dades són molt desiguals; tant és així que a Ciutat Vella o Nou Barris el percentatge cau fins al 18,7% i el 21,4%, respectivament, gairebé 40 punts percentuals de diferència pel que fa a la xifra de catalanoparlants del districte de Gràcia.¹⁰

La comunicació en català a través de tecnologies digitals encara és una de les múltiples tasques pendents en aquesta llengua; només una de cada tres persones resident a Catalunya té els dispositius mòbils i els ordinadors personals configurats en català,¹¹ i tan sols un 7,2% escriu missatges exclusivament en català a l'àrea metropolitana.¹² No disposem de dades sobre l'ús d'aquesta llengua als portals immobiliaris però tenint en compte la resta de dades, és molt probable que les xifres d'ús del català encara siguin més baixes que en l'entorn fora de línia. Si a això hi afegim l'ús escrit del català en població migrant extracomunitària a la ciutat de Barcelona, no cal dir que la utilització del català en els missatges en aquesta llengua no seria representativa de la població.

Més enllà de la representativitat de les poblacions analitzades, no podem menystenir la realitat que en l'àmbit lingüístic també hi operen estereotips i tractes diferencials: “El prejudici lingüístic (innocent o programat) és una manifestació del racisme aplicat a les llengües i als seus parlants”,¹³ encara que pugui semblar paradoxal, aquest ha estat el motiu principal pel qual s'ha optat utilitzar únicament el castellà als missatges de sol·licitud d'habitatge. Excloent una llengua minoritzada de l'estudi, amb la voluntat de reduir al màxim possible inferències d'altres situacions que poden ser discriminatòries i que queden fora de l'objecte d'estudi.

¹⁰ Enquesta de Serveis Municipals de la ciutat de Barcelona. Oficina Municipal de Dades. Departament d'Estudis d'Opinió. Ajuntament de Barcelona, 2019.

¹¹ Informecat. Plataforma per la Llengua Barcelona, juny del 2018.

¹² Idescat i Direcció General de Política Lingüística. Enquesta d'usos lingüístics de la població, 2019.

¹³ Tusón, J. *Mal de llengües: A l'entorn dels prejudicis lingüístics* (pàg. 26) Barcelona: Grup Editorial 62, 1998.

2.4 La construcció d'un mètode

L'experiment pilot també va permetre detectar dificultats metodològiques, sobretot vinculades a l'emparellament. Es va detectar que no hi havia prou habitatges per tancar la mostra en els trams de preus plantejats inicialment (màxim 1.000 €), fet que ens va obligar a no fixar límits de preus en la mostra. Igualment, la vigència dels anuncis al portal era molt variable, hi havia anuncis que desapareixen en menys de 24 hores, i això implicava que els aparellaments s'havien de fer gairebé immediatament després de la primera sol·licitud per evitar que mentrestant, no només ja no existís l'anunci, sinó que pogués continuar estant publicat encara que estigués llogat, sense poder controlar aquesta informació. El pilot indicava, també, que el procés d'enviament de correus s'allargaria en el temps perquè alguns dels portals d'internet disposen d'un límit diari d'enviaments de sol·licituds i d'un codi de seguretat per detectar quan els enviaments de correus es fan a través de programari informàtic.

Que ens descobrissin ha estat un dels perills que ha planat durant l'estudi, per aquest motiu es van desplegar un conjunt d'estratègies preventives que ens permetessin passar desapercibuts, i al mateix temps poder obtenir una mostra significativa per a l'extracció de dades. S'ha emprat programari ocultant o modificant la ubicació real dels ordinadors des dels quals s'han enviat els correus perquè no coincidissin les IP i no aixecar sospites. Les sol·licituds s'han enviat a diverses immobiliàries a través dels portals immobiliaris esmentats, i això significa que en alguns casos les immobiliàries han estat les mateixes; per aquest motiu s'ha anat modificant l'ordre d'enviament de les sol·licituds, i s'han establert uns patrons d'ús del web, amb uns horaris de connexió per a cada perfil fictici.

2.5 La construcció d'una mostra

A la data d'inici de la recerca els sis portals seleccionats disposaven aproximadament de 22.000 anuncis de lloguer a la ciutat de Barcelona gestionats per immobiliàries, deixant fora de l'objecte d'estudi els pisos ofertats directament per les persones propietàries particulars. Una xifra que en cap cas es tradueix en el nombre d'immobles en el mercat de lloguer, ja que més de la meitat d'aquests anuncis corresponen a:

- Ofertes anunciades per més d'un dels quatre portals immobiliaris. De fet, un sol portal podria estar aglutinant més del 90% de l'oferta de lloguer per aquesta via a la ciutat.
- Anuncis repetits al mateix portal immobiliari mitjançant diverses agències immobiliàries o publicacions duplicades no corregides.
- Ofertes que ja no estan disponibles però que es continuen anunciant al portal.

De tota manera, per garantir la fiabilitat dels resultats dels experiments es comptabilitza una mida de la mostra que inclou la totalitat d'anuncis publicats a les plataformes escollides i que ens indica que, amb un marge d'error del $\pm 5\%$ i un interval de confiança del 95, necessitem incloure a la mostra 377 anuncis d'habitatge per a cada experiment. Per assegurar la representativitat cada experiment ha tingut una mostra de 500 anuncis.

La selecció dels 500 anuncis participants per a cada experiment ha estat aleatòria, i ha incorporat 355 immobiliàries diferents en l'experiment per origen i 348 en l'experiment per orientació sexual. En els dos casos gairebé un 25% d'immobiliàries acumularien prop del 50% de les ofertes incloses a la mostra.

La clau pot ser un nom

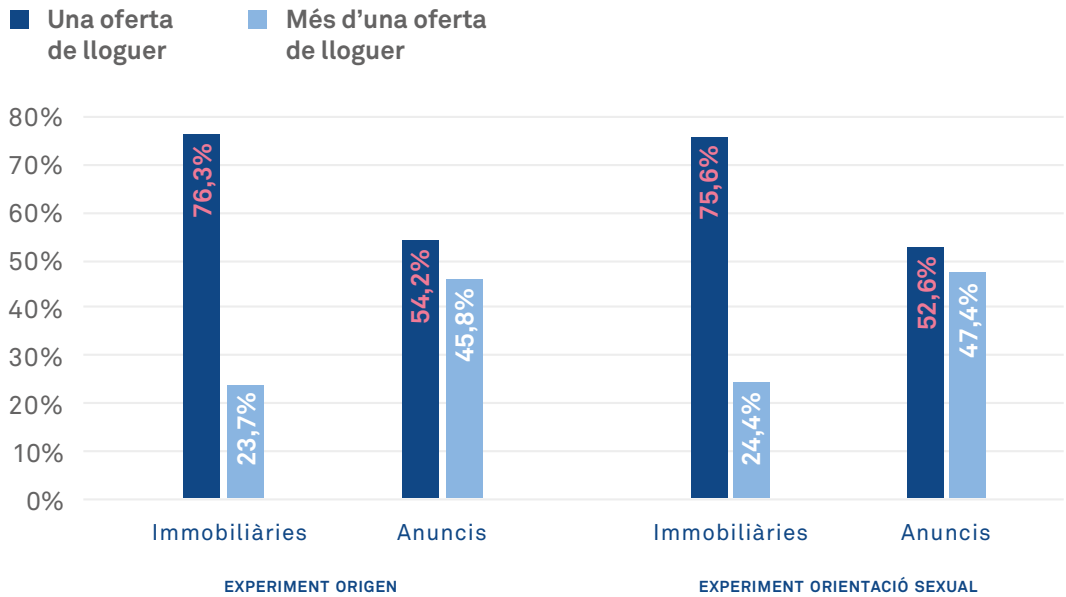
Detecció d'evidències de discriminació en l'accés al mercat de lloguer d'habitatge a Barcelona.

Taula 2. Immobiliàries segons una o més ofertes de lloguer incloses en l'experiment per origen i orientació sexual (N i %)

Una oferta de lloguer	271	76,3	271	54,2	263	75,6	263	52,6
Més d'una oferta de lloguer	84	23,7	229	45,8	85	24,4	237	47,4
Immobiliàries participants	355	100	500	100	348	100	500	100

Gràfic 1. Immobiliàries participants segons una o més ofertes de lloguer seleccionades, segons l'origen i l'orientació sexual (%)

En aquest estudi s'han inclòs un total de 1.000 anuncis, 500 per a cada experiment, amb un enviament de 2.000 sol·licituds. La dada de sol·licituds dobla el nombre d'anuncis, perquè en un mateix anunci s'envien dues sol·licituds (perfil majoritari i perfil minoritari).

Taula 3. Sol·licituds enviades per cada experiment, tipus de perfil i sexe de la persona sol·licitant. (Nre.)

SEXE SOL·LICITANT	EXPERIMENT ORIGEN			EXPERIMENT ORIENTACIÓ SEXUAL		
	Nom autòcton	Nom àrab	Total	Noms de parella de sexe diferent	Noms de parella del mateix sexe	Total
Home	250	250	500	250	250	500
Dona	250	250	500	250	250	500
Total	500	500	1.000	500	500	1.000

La clau pot ser un nom

Detecció d'evidències de discriminació en l'accés al mercat de lloguer d'habitatge a Barcelona.

En la selecció d'anuncis participants dels dos experiments es pot veure la representació de tots els districtes de la ciutat de Barcelona; la distribució dels anuncis segons el districte s'ha ajustat a la representativitat present als portals (+/-5%). Destaca la presència del districte de Sants-Montjuïc (16,7%), l'Eixample (16,1%), Ciutat Vella (13%) i Sant Martí (11,6%). Aquests quatre districtes representen el 57,4% del total de la mostra.

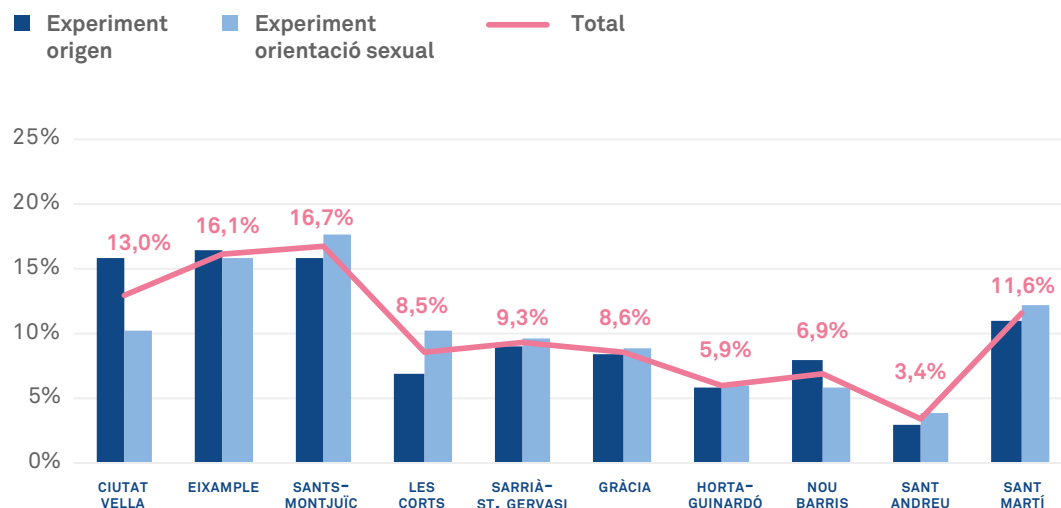
Taula 4. Anuncis contactats per tipus d'experiment, sexe de la persona sol·licitant i districte de l'immoble sol·licitat. (Nre.)

DISTRICTE	EXPERIMENT ORIGEN			EXPERIMENT ORIENTACIÓ SEXUAL			TOTAL		
	Home	Dona	Total	Home	Dona	Total	Home	Dona	Total
Ciutat Vella	34	45	79	12	39	51	46	84	130
L'Eixample	42	40	82	30	49	79	72	89	161
Sants - Montjuïc	44	35	79	45	43	88	89	78	167
Les Corts	17	17	34	29	22	51	46	39	85
Sarrià - Sant Gervasi	18	27	45	23	25	48	41	52	93
Gràcia	25	17	42	33	11	44	58	28	86
Horta - Guinardó	15	14	29	16	14	30	31	28	59
Nou Barris	18	22	40	18	11	29	36	33	69
Sant Andreu	9	6	15	11	8	19	20	14	34
Sant Martí	28	27	55	33	28	61	61	55	116
Total	250	250	500	250	250	500	500	500	1.000

La clau pot ser un nom

Detecció d'evidències de discriminació en l'accés al mercat de lloguer d'habitatge a Barcelona.

Gràfic 2. Distribució territorial (districte) dels anuncis contactats segons el tipus d'experiment

Els preus de lloguer

Els últims anys es confirma la tendència a l'augment de les llars que viuen de lloguer a la ciutat de Barcelona.¹⁴ Tot i que sembla que comença una etapa més continguda després d'assolir la xifra rècord de 53.500 nous contractes de lloguer l'any 2018, l'any 2019 es van signar més de 51.000 contractes de lloguers. Si bé s'observa una desacceleració dels nous contractes en comparació amb l'any 2018, molt probablement provocada pels desajustos entre els preus d'oferta i la capacitat adquisitiva de les persones llogateres, el mercat de lloguer a la ciutat de Barcelona és la principal via d'accés a l'habitatge per a bona part de la població. Cal apuntar, també, segons ens han informat les entitats socials participants en els grups de discussió, que bona part de la població que estan atenent darrerament busca habitatge en format lloguer d'habitacions, l'única via d'accés que es poden permetre econòmicament.

El desajust entre els preus de lloguer i la demanda és cada vegada més elevat, segons l'últim informe de l'OHB, el 74% de demanda de lloguer se situa per sota dels 1.000 €/mes, mentre que l'oferta es concentra majoritàriament per sobre d'aquest llindar, amb només un 32% de l'oferta per sota dels 1.000 euros. El preu mitjà del contractes signats, l'any 2019, se situa en 14 €/m² en un context en què els salaris no han recuperat el nivell adquisitiu d'abans de la crisi del 2007, i que abans d'acabar l'informe, enmig de la paralització de l'activitat econòmica com a conseqüència de la pandèmia de coronavirus, tot fa preveure que la capacitat econòmica de la població es veurà reduïda significativament.

La durada de l'oferta d'anuncis als portals immobiliaris és un indicador, entre altres, de les facilitats o dificultats d'accés al lloguer segons els trams de preus, tot i

¹⁴ Observatori Metropolità de l'Habitatge de Barcelona (O-HB), Informe anual L'habitatge a la metròpoli de Barcelona 2018, 03-07-2019.

Taula 5. Trams de preu €/mensuals inclosos en l'experiment per origen i orientació sexual. (N i %)

PREU DEL LLOGUER (€/mensuals)	EXPERIMENT ORIGEN			EXPERIMENT ORIENTACIÓ SEXUAL		
	N	%	% acumulat	N	%	% acumulat
Menys de 800	66	13,2	13,2	62	12,4	12,4
801 - 1.100	234	46,8	60	192	38,4	50,8
1.101 - 1.400	107	21,4	81,4	122	24,4	75,2
Més de 1.401	93	18,6	100	124	24,8	100
Total	500	100		500	100	

19

La clau pot
ser un nom

Detecció d'evidències
de discriminació en
l'accés al mercat de
lloguer d'habitatge
a Barcelona.

que per donar com a vàlid aquest indicador hem de pressuposar que els portals immobiliaris donen de baixa l'anunci el mateix dia que es lloga. En aquesta recerca s'ha recollit la dada a manera d'aproximació, ja que les dates de publicació dels anuncis no són fiables, que ens indica que el 35% dels anuncis amb preus inferiors a 1.000 €/mensuals estan actius al portal menys d'una setmana i el 60% menys de 15 dies; en canvi, els anuncis de més de 1.000 €/mensuals ho estarien un mínim d'un mes en un 78% del casos.

L'esforç teòric d'accés a l'habitatge de lloguer segons els ingressos de la llar, amb l'increment de preus de lloguer dels últims anys, ha fet que fins i tot les llars amb ingressos 3,5 SMI (31.619,7 €/anuals l'any 2018) tornin a dedicar més del 30% dels ingressos a pagar el lloguer.

En un principi, aquest estudi de camp estava orientat només a anuncis publicats per sota dels 1.000 euros de lloguer però, tal com s'ha especificat anteriorment, es va ampliar perquè no hi havia prou oferta per garantir el caràcter aleatori de la selecció dels anuncis i no s'hauria disposat d'una mostra suficient. En el cas de l'experiment amb parelles segons l'origen ètnic, la mitjana de preus dels anuncis inclosos en l'experiment ha estat de 1.185 €/mensuals, i de 1.291 €/mensuals en l'experiment de detecció de discriminació segons l'orientació sexual.

3. Resultats de l'experiment per raó d'origen

3.1. Respostes a les sol·licituds

L'experiment dissenyat per detectar els casos de discriminació per raó d'origen va enviar 1.000 sol·licituds a 500 anuncis diferents i va obtenir una taxa de resposta del 47,2%. A fi de detectar les diferències es comparen les taxes de resposta de les sol·licituds enviades per parelles amb noms autòctons i parelles amb noms d'origen àrab, en què la informació que diferencia el missatge de sol·licitud és únicament el nom de la persona sol·licitant (nom autòcton - nom àrab). Es distribueix equitativament la mostra per gènere i es té en compte en l'emparellament segons l'origen, de manera que cada nom autòcton femení s'emparella amb un nom d'origen àrab femení. Se segueix el mateix procediment per a la població masculina.

Taula 6. Taxa de resposta en la totalitat de sol·licituds (perfil origen)

	Sol·licituds enviades	Sol·licituds respostes
%	100	47,2
N	1.000	(472)

En aquest experiment no s'estableixen diferències entre resposta positiva o negativa, ja que el *modus operandi* dels agents immobiliaris, segons s'ha pogut confirmar en aquest estudi, és que davant d'una resposta negativa s'opta per no respondre, una praxi que explica una taxa de no-resposta que supera la meitat de la mostra. El 52,8% de sol·licituds no obtenen cap resposta, una taxa de no-resposta semblant a la d'altres estudis de camp en el mercat de lloguer d'habitatge que també inclouen noms d'origen àrab, i amb una mateixa mostra (Ahmed i Hammarstedt, 2008; Bosch, 2009). La resposta en les dades que es presenten tan sols significa que l'agent immobiliari respon, però no s'entra a analitzar el contingut del missatge de resposta, només l'existència o no de resposta.

La taula següent inclou les respostes per origen, expressades en percentatge, taxes, i, entre parèntesis, el nombre de casos i la discriminació neta. **Les sol·licituds de parelles amb noms autòctons tenen un 56,6% de possibilitat de resposta, mentre que les sol·licituds equivalents a les parelles amb noms d'origen àrab un 37,8%. La xifra representa una diferència de 18,8 punts percentuals.**

Taula 7. Taxes de resposta segons el perfil de la persona sol·licitant i discriminació neta (origen)

Home	%	50	46,8	27,6	
	N	(250)	(117)	(69)	
Dona	%	50	66,4	48,0	
	N	(250)	(166)	(120)	
Total	%	(100)	56,6	37,8	
	N	500	(283)	(189)	

*** p<0,001

La taxa de resposta general de l'experiment és del 47,2%, la totalitat d'homes obtindrien un 37,2% de respostes a les sol·licituds sense tenir en compte l'origen; les dones, un 57,2%. **La taxa de resposta a les sol·licituds d'habitatge de les dones és un 20% superior a la dels homes, sense tenir en compte l'origen.** Aquests resultats no són un cas aïllat, hi ha evidències de tractament diferenciat de gènere en detriment d'homes al mercat de lloguer d'immobles d'internet, independentment de l'origen que tinguin (Ahmed et al, 2008; Andersson et al. 2012). Ahmed i Hammarstedt (2008) revelen que a Suècia els homes són un 13% menys propensos a rebre resposta que les dones amb independència de l'origen. Bengtsson (2012), en canvi, si bé detecta que les dones tenen un 8,7% més de possibilitats de rebre resposta que els homes, aquest avantatge només es produiria en les dones amb nom autòcton, no en les que tenen nom àrab.

De cada deu sol·licituds enviades, les sol·licituds amb noms d'origen autòcton reben sis respostes i les àrabs, quatre.

De cada deu sol·licituds enviades per dones, les sol·licituds amb noms autòcton reben set respostes i amb nom àrab, cinc.

Per cada deu sol·licituds enviades per homes, els homes amb noms autòctons reben cinc respostes; els homes amb nom àrab, tres.

Les dones obtenen més respostes que els homes independentment de l'origen que tinguin, però comparativament amb l'equivalent de gènere autòcton, els homes amb noms àrabs obtenen un 19,2% menys de respostes que els homònims amb noms autòctons, i les dones un 18,4%. La taxa de discriminació per raó d'origen se situa en el 18,8%. ¹⁵

Més endavant, la taula 12, relativa a les estimacions de paràmetres en la regressió no lineal, ens indica que en l'explicació del model de respostes guanya més pes la variable parella autòctona que el perfil femení, fet que constata que la discriminació per raó d'origen té més pes que la discriminació per gènere.

A la taula 8 es representen els resultats de no-resposta a cap de les parelles (les dues no), els de resposta als dos perfils de parelles (les dues sí), les respostes que afavoreixen el perfil de parella amb noms autòctons i de la parella amb noms àrabs, i, finalment, la discriminació neta resultant de la diferència entre els dos perfils. Aquesta taula, malgrat que inclou algunes dades ja representades en l'anterior, es mostra perquè desgrana més informació en relació amb la distribució de les respostes.

En la distribució de respostes als anuncis emparellats, s'observa un 41% de no-resposta a cap de les parelles; un 35,4% va respondre als dos perfils, el 21,2% va respondre només a la parella autòctona i un 2,4% en exclusiva a la parella amb nom àrab.

Taula 8. Distribució de les taxes de resposta segons perfil i discriminació neta (origen)

GÈNERE		Mida de la mostra (anuncis)	Total sol·licituds	Total respostes	Les dues no	Les dues sí	Només nom autòcton	Només nom àrab	Discriminació neta
Home	%	50	50	37,2	50,0	24,4	22,4	3,2	19,2*** (t=6,472)
	N	(250)	(500)	(186)	(125)	(61)	(56)	(8)	(48)
Dona	%	50	50	57,2	32,0	46,4	20,0	1,6	18,4*** (t=6,803)
	N	(250)	(500)	(286)	(80)	(116)	(50)	(4)	(46)
Total	%	100	100	47,2	41	35,4	21,2	2,4	18,8*** (t=9,375)
	N	(500)	(1.000)	(472)	(205)	(177)	(106)	(12)	(94)

*** p<0,001

¹⁵ Uns resultats molts semblants s'obtenen en l'estudi de referència realitzat amb dades agregades a de la ciutat de Madrid i Barcelona, amb una diferència de resposta del 22% (Bosch, 2009).

La correlació de les respostes entre els dos orígens diferents és elevada (taula 9), fet que ens indica que els agents immobiliaris tendeixen a respondre a les sol·licituds dels mateixos anuncis (58%) a les parelles amb noms autòctons i les parelles amb noms d'origen àrab, i encara més quan la sol·licitud la fa una dona, que arriba al 61%. La discriminació es concentra en el nombre de respostes que rep cada perfil segon el seu origen, no es detecta l'existència de dos mercats paral·lels d'habitatge segons l'origen autòcton i l'origen àrab. La discriminació detectada consisteix a reduir l'oferta a les parelles amb noms àrabs.

No es detecta una segmentació ètnica en el mercat d'habitatge de lloguer expressada en mercats diferenciats, sinó restricció d'accés a les parelles amb noms àrabs, amb menys oportunitats d'accés expressada en menys respostes a uns mateixos anuncis.

La clau pot ser un nom
Detecció d'evidències de discriminació en l'accés al mercat de lloguer d'habitatge a Barcelona.

Taula 9. Correlació de respostes segons el perfil (origen)

PARELLA AMB NOM ÀRAB	Home	0,515**	----	----
	Dona	----	0,616**	----
	Total	----	----	0,583**

** p<0,01

3.2. Respostes a les sol·licituds que inclouen visita

Les respostes a les sol·licituds contenen altres informacions que són d'interès a l'hora d'analitzar l'existència del tractament diferenciat de les sol·licituds per raó d'origen. Una de les pràctiques més comunes que s'han detectat és l'actitud de l'agent en relació amb tenir voluntat de continuar amb el primer contacte establert després d'haver rebut la sol·licitud. Segons s'ha pogut comprovar, una de les vies més habituals de continuar amb el contacte inicial és incloure en la resposta la proposta d'iniciar una conversa telefònica per ampliar informació sobre l'immoble, ja sigui liderant la iniciativa de fer els mateixos agents immobiliaris la trucada, i per aquest motiu demanen el telèfon de la persona candidata, o bé la conviden a trucar al telèfon indicat.

D'entrada, s'ha de dir que el 68% de les respostes rebudes inclouen missatges en què s'indica que per disposar de més informació sobre l'immoble sol·licitat es truqui al telèfon que apareix al correu, o bé que es proporcioni el telèfon de la persona sol·licitant per poder-hi contactar via telefònica. Aquesta circumstància representa el 34% del total de les sol·licituds enviades.

En aquest tipus de missatges s'observa que les diferències en el tractament també es mantenen, tot i que en un grau més baix que en la taxa de resposta. Així, un 29,2% de les parelles amb noms autòctons rebria missatges convidant a mantenir una conversa via telefònica, davant el 22,8% de les parelles amb noms àrabs, amb una diferència del 6,4%.

No obstant això, aquest indicador ens proporciona poca informació, al mateix temps que és ambigu, ja que no es poden controlar els motius reals que porten l'agent immobiliari a establir un nou contacte via telefònica. Si bé en el cos del missatge acostumen a expressar que el motiu de la trucada és proporcionar més informació, no podem menystenir la possibilitat que el motiu sigui precisament que es tracti d'un mitjà per fer un nou cribratge amb la voluntat latent, i en ocasions manifesta, d'aconseguir més informació sobre el perfil.

Malgrat que com s'ha pogut veure la sol·licitud d'un telèfon és una pràctica molt estesa, com que no es disposa de coneixement sobre els motius reals que porten l'agent immobiliària a establir una conversa telefònica, s'ha desestimat analitzar l'indicador perquè s'ha considerat la impossibilitat de garantir una interpretació fiable dels resultats. Un fet similar succeeix quan en la resposta s'inclou la necessitat de fer un estudi de viabilitat previ. Per la manera com s'ha dissenyat aquest experiment, només podem tenir accés als casos que ho expliciten en el primer missatge, però tal com s'indicava a l'inici d'aquest informe, aquest experiment no entra a intercanviar correus electrònics més enllà de la sol·licitud i la resposta en cas que n'hi hagi. Els motius, recordem, són consideracions ètiques i metodològiques. En termes generals, es pot afirmar que un 8% de les respostes a les parelles amb noms autòctons posen de manifest la necessitat de fer un estudi de viabilitat abans d'aconseguir una visita, i un 9% en el cas de parelles amb

Respecto a esta propiedad:

Serían tan amables de proporcionar un numero de contacto?

Le daremos más información sobre esta propiedad.

noms d'origen àrab. No obstant això, com es veurà més endavant en l'apartat de detecció de males praxis, aquesta pràctica estaria més estesa, i molt probablement la voluntat de mantenir una conversa telefònica prèvia a la visita amagui bona part d'aquesta manera d'actuar.

En qualsevol cas, l'indicador que més s'ajusta per l'anàlisi del contingut del missatge és precisament el nombre de visites que aconseguixen d'entrada cadascun dels perfils analitzats per l'experiment de discriminació per raó d'origen. Tot seguit es presenten els percentatges de sol·licituds que són respostes amb la possibilitat de visita.

El 17,4% de les parelles autòctones reben una invitació immediata per visitar un immoble. En les parelles amb noms àrabs un 9,8% de les sol·licituds aconseguixen una visita. La diferència és de 7,6%.

De cada deu sol·licituds enviades, les que es fan amb noms autòctons reben dues respostes amb la possibilitat de fer una visita, i les sol·licituds de noms àrabs, només una.

25

La clau pot ser un nom

Detecció d'evidències de discriminació en l'accés al mercat de lloguer d'habitatge a Barcelona.

Taula 10. Taxa de visita segons perfil (origen)

GÈNERE		Mida de la mostra	Nom autòcton	Nom àrab	Discriminació neta
Home	%	50	14,8	6,8	8,0*** (t=3,745)
	N	(250)	(37)	(17)	(20)
Dona	%	50	20,0	12,8	7,2*** (t=3,614)
	N	(250)	(50)	(32)	(22)
Total	%	100	17,4	9,8	7,6*** (t=5,209)
	N	(500)	(87)	(49)	(38)

*** p<0,001

La clau pot ser un nom

Detecció d'evidències de discriminació en l'accés al mercat de lloguer d'habitatge a Barcelona.

Encara que en les taxes de resposta les diferències de gènere eren molt marcadess, en la taxa de visites els resultats s'ajusten, tant si comparem els resultats per origen com per gènere, i es produeix un ajustament a la baixa, amb una discriminació del 8% en el cas dels homes amb nom àrab, i del 7,2% de les dones amb nom àrab en relació amb el mateix gènere però amb parella autòctona.

Altra vegada, les dones obtenen més respostes (+11,2%) que inclouen visita que els homes, independentment de l'origen que tinguin. No obstant així, quan es compara per origen les dones i els homes amb noms àrabs aconseguixen pràcticament les mateixes visites, amb una diferència del 7,2% i el 8%, respectivament.

Taula 11. Distribució de la taxa de visites i discriminació neta (origen)

GÈNERE		Mida de la mostra	Total de respostes que inclouen visita	Els dos no	Els dos sí	Només nom autòcton	Només nom àrab	Discriminació neta
Home	%	50	21,6	83,2	4,8	10,0	2,0	8,0*** (t=3,745)
	N	(250)	(54)	(208)	(12)	(25)	(5)	(20)
Dona	%	50	32,8	78,4	11,2	8,8	1,6	7,2*** (t=3,614)
	N	(250)	(82)	(196)	(28)	(22)	(4)	(18)
Total	%	100	27,2	80,8	8,0	9,4	1,8	7,6*** (t=5,209)
	N	(500)	(136)	(404)	(40)	(17)	(9)	(38)

*** p<0,001

3.3. Discriminació segons els preus d'immobles demanats

En coherència amb els resultats obtinguts fins ara, l'accés als preus de lloguer de la població migrant a partir de la discriminació exercida per les agències immobiliàries és superior als preus dels immobles als quals podrien accedir les parelles autòctones.

El preu de lloguer mensual mitjà de les respostes aconseguides per la parella autòctona és de 1.276 euros. La parella de noms d'origen àrab, 1.384 euros, amb una diferència de 108,3 euros mensuals més. Quan se seleccionen només els casos que han respost a cada grup, la diferència encara és més accentuada, amb preus mensuals de 272,1 euros més elevats en el perfil de nom àrab.

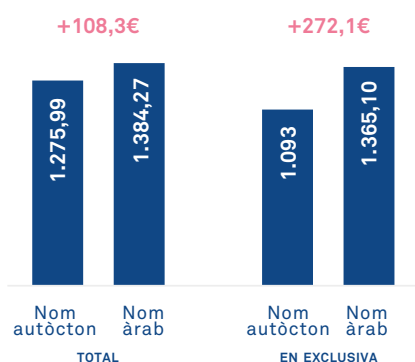
La discriminació a la població amb nom àrab es concentra en els preus de 800 a 1.100 euros, que corresponen als habitatges més demandats a la ciutat quan es posen en relació característiques de l'immoble i preu. Les correlacions entre l'obtenció de respostes segons els preus dels immobles és positiva, és a dir, com més alt és el preu de lloguer mensual més creix la resposta a la població amb nom àrab (0,262**) ¹⁶ i té un valor superior que en la població amb nom autòcton (0,176**) ¹⁷.

27

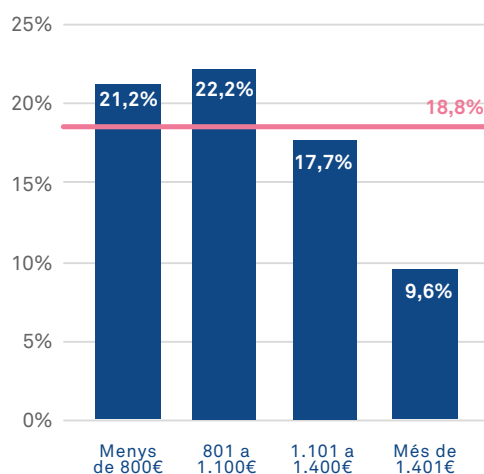
La clau pot ser un nom

Detecció d'evidències de discriminació en l'accés al mercat de lloguer d'habitatge a Barcelona.

Gràfic 3. Preu d'accés mitjà segons la resposta a nom autòcton i nom àrab (€)

Gràfic 4. Distribució de la discriminació segons els preus dels immobles demanats (% i €)

¹⁶ ** p<0,01.

¹⁷ ** p<0,01.

La clau pot ser un nom

Detecció d'evidències de discriminació en l'accés al mercat de lloguer d'habitatge a Barcelona.

El model de regressió no lineal que es presenta a continuació incorpora les variables disponibles que són explicatives per obtenir resposta a una sol·licitud. Ens fixarem en el valor de l'estimació per a cada paràmetre. El paràmetre més destacable és formar part d'una parella amb noms autòctons (0,523), seguit d'una parella amb noms àrabs (0,339). **En aquest model s'observa com el fet que la dona sigui la sol·licitant de l'immoble incideix en la resposta però amb menys força que l'origen.** Per tant, la discriminació ètnica passaria per sobre de la discriminació de gènere que beneficia la sol·licitant dona. Hi ha tres paràmetres que expliquen el model en signe negatiu: els districtes segons la renda familiar disponible, que un habitatge disposi de terrassa i que disposi d'ascensor.

Aquest model dibuixa un escenari en què, a manera d'hipòtesi, es podria pensar que els immobles més desitjables en relació amb la localització i perquè

disposen de terrassa o ascensor, i, per tant, es poden llogar amb més rapidesa, els agents immobiliaris dediquin menys esforços a respondre a les sol·licituds.

Si les dates de publicació dels anuncis que són als portals immobiliaris constituïssin una font d'informació fiable, molt probablement en aquest model explicatiu el paràmetre “temps en dies de publicació” hauria estat significatiu en la hipòtesi: més temps en lloguer, més possibilitats de resposta en la totalitat de les sol·licituds, però especialment en parelles de noms àrabs. Davant les dificultats d'aconseguir tancar un contracte de lloguer la discriminació disminueix i es fa prevaldre la necessitat de llogar l'immoble per sobre del perfil de la persona sol·licitant. No obstant això, aquest indicador es manipula diàriament als portals immobiliaris, i es publiquen anuncis amb mesos de trajectòria al portal com a publicacions recents; per aquest motiu no s'ha pogut introduir en el model.

Taula 12. Estimacions de paràmetres explicatius del model (origen)

	Estimació	Desv. Error	Interval de confiança del 95%	
			Límit inferior	Límit superior
Parella de nom autòcton	0,523	0,034	0,457	0,590
Parella de nom àrab	0,339	0,035	0,269	0,408
Preu de l'immoble	0,039	0,013	0,014	0,064
Sol·licitant dona	0,303	0,036	0,232	0,374
Districte RFD	-0,054	0,015	-0,084	-0,025
Terrassa	-0,052	0,014	-0,081	-0,023
Ascensor	-0,052	0,016	-0,084	-0,021

R=0,770

4. Resultats de l'experiment per raó d'orientació sexual

4.1. Respostes a les sol·licituds

Comparant les taxes de resposta de les sol·licituds enviades per parelles de sexe diferent i parelles del mateix sexe, en què la informació que diferencia el missatge consisteix a incloure dos noms de sexe diferent i dos noms del mateix sexe, els resultats de l'experiment no són prou destacables per afirmar que hi ha un tracte diferenciat que beneficia les parelles de sexe diferent.

Les mitjanes de resposta dels dos perfils són molt semblants, la parella del mateix sexe aconsegueix una taxa de resposta del 52,5% i la parella de sexe diferent del 54,8%, amb una diferència de 2,6 punts percentuals, i una desviació en els dos casos de 0,5. Aquesta desviació tan poc elevada ens indica una dispersió destacable de les dades.

En la distribució de les taxes de respostes, es constata que el 31,8% de les sol·licituds no reben resposta en cap tipologia de parella, el 38,8% rebrien resposta tant en parelles heterosexuales com en parelles del mateix sexe. El que interessa veure és si es registra simetria entre la proporció de respostes dels agents immobiliaris que afavoreixen la parella heterosexual i la proporció que afavoreix la parella del mateix sexe. S'observa que

Taula 13. Mitjana de resposta i desviació típica segons el perfil (orientació sexual)

PERFIL	Mitjana	Desviació	N
Parella del mateix sexe	0,5220	0,50002	500
Parella de sexe diferent	0,5480	0,49819	500

Taula 14. Taxes de resposta segons el perfil (orientació sexual)

GÈNERE		Mida de la mostra	Parella de sexe diferent	Parella del mateix sexe	Discriminació neta
Home	%	50	50,4	46,8	3,6 (t=1,000)
	N	(250)	(126)	(117)	(9)
Dona	%	50	59,2	57,6	1,6 (t=0,492)
	N	(250)	(148)	(144)	(4)
Total	%	100	54,8	52,5	2,3 (t=1,072)
	N	(500)	(274)	(261)	(13)

La clau pot ser un nom

Detecció d'evidències de discriminació en l'accés al mercat de lloguer d'habitatge a Barcelona.

un 16% de les sol·licituds serien respostes només a parelles de sexe diferent, i un 13,4% exclusivament a parelles del mateix sexe, de manera que s'afavoreix un 2,6% les parelles heterosexuales. Però només es pot parlar de tendències, la discriminació neta és molt baixa, com ho és t-student, i p=valor està molt lluny de ser significatiu.

No es detecta una diferència significativa en el nombre de respostes obtingudes; en canvi, la correlació de les respostes entre les parelles del mateix sexe i de sexe diferent és baixa. De manera que no es detecta una discriminació que deixi fora del mercat les parelles per raó d'orientació sexual, però es produeix un tracte diferenciatiu.

El tractament diferenciatiu es detecta en el fet que les respostes als perfils són per sol·licituds d'immobles diferents, com es pot observar en les correlacions. Això fa pensar que no hi ha un mercat únic, per una banda l'oferta i de l'altra la demanda, sinó ofertes i demandes separades en funció de si es tracta d'una parella del mateix sexe o de sexe diferent. Això s'accentua en el cas de les parelles

d'homosexuals, en què les correlacions de respostes són del 35,3%. És a dir, **en els homes el 64,7% de les respostes rebudes corresponen a anuncis diferents en funció de si estan integrats en una parella de sexe diferent o del mateix sexe**. En el cas de les dones la correlació de respostes és superior (45,7%), i, per tant, les respostes a les sol·licituds en parelles de dones corresponen en més casos a uns mateixos anuncis.

Els últims cinquanta anys, s'han generat arreu de les grans ciutats occidentals barris anomenats "homosexuals", amb la presència de negocis i habitatges. Un fet que no s'ha produït en la mateixa extensió en el cas de les lesbianes. Castells (1983: 140) sosté que aquest predomini dels homosexuals en la creació de barris urbans homosexuals, identificaven profundes diferències de gènere i afirma que "en relació amb l'espai, els gais i les lesbianes, es comporten primer i sobretot, com a homes i com a dones. *Els homes busquen dominar l'espai, mentre que les dones s'aferrren més a la importància de les xarxes i relacions, i escassament cerquen dominar l'espai. [...] Les lesbianes, a diferència dels homosexuals, estranya-*

Taula 15. Distribució de les taxes de resposta i discriminació neta (orientació sexual)

GÈNERE		Mida de la mostra	Total de les respostes	Les dues no	Les dues sí	Parelles de sexe diferent	Parelles del mateix sexe	Discriminació neta
Home	%	50	64,8	35,2	32,4	18,0	14,4	3,6 (t=1,000)
	N	(250)	(162)	(88)	(81)	(45)	(36)	(9)
Dona	%	50	71,6	28,4	45,2	14,0	12,4	1,6 (t=0,492)
	N	(250)	(179)	(71)	(113)	(35)	(31)	(4)
Total	%	100	68,2	31,8	38,8	16,0	13,4	2,3 (t=1,072)
	N	(500)	(341)	(159)	(194)	(80)	(67)	(13)

ment es concentren en un territori determinat”. Això no vol dir que no existeixin experiències, una dècada després de la publicació de *The city and the grass-roots* de Manuel Castells, *The National Enquirer* declarava la petita població de Northampton com a “Lesbianville, USA”. Així, des d’aquelles afirmacions a principis dels anys vuitanta fins a l’actualitat han anat apareixent diverses concentracions de població lesbiana en el territori; en el cas de Nova York, durant l’última dècada tendeixen a concentrar-se a Kensington, Red Hook i Harlem. Un fenomen que no s’ha detectat, fins al moment, a la ciutat de Barcelona. La no-existència en l’imaginari col·lectiu d’un barri anomenat per a lesbianes però sí un barri on es centri la població homosexual masculina podria explicar els motius pels quals, encara que es detecta una oferta d’habitatges diferent per a homes homosexuals, no es produeix en el cas del perfil de dones lesbianes.

De fet, al barri de Barcelona conegut popularment com a “Gaixample” s'utilitza, fins i tot, com a pol d'atracció en la descripció de les ofertes publicades a anuncis d'internet. Fent una simple

Taula 16. Correlació de respostes (orientació sexual)

		PARELLA DE SEXE DIFERENT		
		Home	Dona	Total
PARELLA DEL MATEIX SEXE	H	0,353**	---	---
	D	---	0,457**	---
	T	---	---	0,410**

** p<0,01

cerca als buscadors dels portals immobiliaris es poden trobar anuncis en què es destaca la ubicació o la proximitat al que es coneix popularment com a “Gaixample”: “El distrito gay también está cerca con una animada vida nocturna y más de 50 lugares”. En l'exemple es pot observar, també, que el preu del m² de l'immoble en què es destaca la proximitat al barri és de 29,1 €/m².

Su ubicación es excelente, en el centro de Barcelona, y a sólo unos minutos a pie de muchos lugares de interés turístico y de negocios, los edificios de Gaudí, la Catedral de la Sagrada Familia, etc.

El apartamento está muy céntrico en una zona de moda y animada una gran variedad de restaurantes y bares elegantes o exóticos, con muchas tiendas y supermercados cerca. Hay varios clubes de gimnasio alrededor, y una piscina olímpica a solo cuerdas de distancia. El distrito gay también está cerca con una animada vida nocturna y más de 50 lugares."

Características básicas	Edificio
67 m² construidos	con ascensor

La clau pot ser un nom

Detecció d'evidències de discriminació en l'accés al mercat de lloguer d'habitatge a Barcelona.

Malgrat que aquest estudi està dirigit únicament als anuncis de lloguer d'habitatge, caldria destacar la importància que està adquirint cada vegada més el lloguer d'habitacions a la ciutat. Un increment de la demanda i de l'oferta, en bona part explicat per la inaccessibilitat dels preus de lloguer d'habitatge a Barcelona. Tant és així que en un dels principals portals immobiliaris per internet prop d'un 35% dels anuncis d'habitatge a ciutat fan referència al lloguer d'habitacions en pisos compartits. Aquest portal, entre les diferents característiques que es poden escollir per filtrar anuncis, disposa d'un filtre anomenat "LGTBI friendly".¹⁸ Aquest filtre l'inclou prop d'un 10% de l'oferta d'habitatges per compartir.

El filtre no és exclouent, és dir, no podem categoritzar els anuncis que no incorporen aquest criteri com a anuncis homòfobs, ja que el filtre que aplica aquest portal només marca en positiu. El que interessa remarcar és la seva existència, que al seu torn és indicativa d'una consciència més àmplia sobre les possibilitats de discriminació per motius d'orientació sexual en l'accés a un habitatge compartit per part dels portals immobiliaris.

Ver 856 resultados

Cancelar

☐ 4 o +

Características de la habitación

☐ Admite parejas

☐ Admite niños

☒ **LGTB friendly**

☐ Baño privado

Características del inmueble

☐ Aire acondicionado

☐ Ascensor

¹⁸ Cal remarcar que el portal immobiliari incloïa d'inici el filtre *gay friendly* i que a petició de l'organització organització [The Equality Advocacy Project](#) es va modificar a *LGBT friendly* per poder recollir la resta de diversitats sexuals.

4.2. Respostes a les sol·licituds que inclouen visita

A continuació es presenten els resultats de visites aconseguides segons els perfils analitzats en l'experiment de discriminació per raó d'orientació sexual. El 18,6% de les parelles heterosexuales reben una invitació immediata per visitar un immoble. En les parelles del mateix sexe un 14,8% de les sol·licituds aconseguixen visita per veure l'immoble. La diferència és de 3,8 punts percentuals. Les diferències es concentren únicament en el perfil masculí; els homes heterosexuales aconseguirien un 7,2% més de visites que els homes homosexuals.

A diferència de les respostes obtingudes, les hores per fer visites són estadísticament significatives (3,8%), i explicades per les diferències entre la parella heterosexual home i l'homosexual (7,2%).

El model de discriminació mostra tendències però són molt febles. A la vegada s'observa com en l'explicació per obtenir respostes té més pes el gènere que no pas l'orientació sexual. **Les diferències s'expliquen més pel fet de ser dona que de formar part d'una parella heterosexual o del mateix sexe.** En aquest model el preu i el districte segons la renda familiar disponible tornen a tenir pes explicatiu, i també en negatiu. Si les característiques del pis en relació amb l'existència de terrassa i ascensor eren rellevants en l'experiment per origen, aquí desapareixen i se substitueixen pel preu i els metres quadrats amb una relació negativa.

33

La clau pot ser un nom

Detecció d'evidències de discriminació en l'accés al mercat de lloguer d'habitatge a Barcelona.

Taula 17. Taxa de visita segons el perfil (orientació sexual)

GÈNERE		Mida de la mostra	Parella de sexe diferent	Parella del mateix sexe	Discriminació neta
Home	%	50	15,4	8,4	7,2*** (t=3,242)
	N	(250)	(39)	(21)	(18)
Dona	%	50	21,6	21,2	0,4 (t=10,175)
	N	(250)	(54)	(53)	(1)
Total	%	100	18,6	14,8	3,8* (t=2,331)
	N	(500)	(93)	(74)	(19)

*** p<0,001, * p<0,05

La clau pot ser un nom

Detecció d'evidències de discriminació en l'accés al mercat de lloguer d'habitatge a Barcelona.

Taula 18. Distribució de la taxa de visites i discriminació neta (orientació sexual)

GÈNERE		Mida de la mostra	Total de respostes que inclouen visita	Les dues no	Les dues sí	Parelles de sexe diferent	Parelles del mateix sexe	Discriminació neta
Home	%	50	18,4	81,6	5,6	10,0	2,8	7,2*** (t=3,424)
	N	(250)	(46)	(204)	(14)	(25)	(7)	(18)
Dona	%	50	28,4	71,6	14,4	7,2	6,8	0,4 (t=10,175)
	N	(250)	(71)	(179)	(36)	(18)	(17)	(1)
Total	%	100	23,4	76,6	10,0	8,6	4,8	3,8* (t=2,331)
	N	(500)	(117)	(383)	(50)	(43)	(24)	(19)

*** p<0,001, *p<0,05

Taula 19. Estimacions de paràmetres explicatius del model (origen)

	Estimació	Desv. Error	Interval de confiança del 95%	
			Límit inferior	Límit superior
Parella del mateix sexe	0,444	0,035	0,376	0,512
Parella de sexe diferent	0,451	0,036	0,381	0,521
Gènere femení	0,526	0,039	0,448	0,603
Preu	-0,121	0,024	-0,168	-0,075
M²	-0,103	0,023	-0,148	-0,058
Districte RDF, 2017	-0,070	0,018	-0,105	-0,035

R=0,384

5. Conclusions

S'han dut a terme dos experiments de camp basats en l'accés a l'habitatge de lloguer a la ciutat de Barcelona. Un primer centrat en el tractament diferenciat per raó d'origen, i un segon en l'orientació sexual. Els experiments volen registrar diferències en el tracte rebut per l'agent immobiliari en forma de no-resposta o resposta; i en el cas d'existència de resposta, en el contingut tenint en compte si inclou o una trobada per fer una visita. L'objecte d'estudi se centra únicament en la fase inicial del procés del lloguer, per tant, els resultats que es presenten d'oportunitats o restriccions d'accés només es refereixen a aquest període de contacte.

Existència de discriminació per raó d'origen: restringint l'accés al mercat de lloguer a les parelles amb nom àrab

En l'experiment per raó d'origen, es detecta tractament diferencial de les sol·licituds, tant en el nombre de respostes, com en contingut, en relació amb l'oportunitat de fer una visita de l'immoble.

Hi ha una diferència de resposta del 18,8% que exclou les persones sol·licitants amb un nom àrab, una diferència lleugerament superior en el cas que la persona sol·licitant sigui un home amb nom àrab (19,2%). En unitats de lloguer, implica que per cada deu sol·licituds enviades una parella amb noms àrabs obtindrà dues respostes menys que la parella autòctona.

En relació amb les visites aconseguides, les diferències s'ajustarien tant pel que fa tractament diferenciat per gènere com en relació amb l'origen. No obstant això, la discriminació persisteix. La parella amb noms àrabs té accés a un 7,6% menys de visites que la parella amb noms autòctons.

La correlació de respostes entre parelles segons origen és elevada, i això ens indica que en principi no s'estaria produint una discriminació traduïda per segmentació ètnica en el mercat d'habitatge de

lloguer expressada en mercats diferenciats, sinó una restricció d'accés a la parella de noms àrabs, amb menys oportunitats d'accés expressada en menys respostes a uns mateixos anuncis.

L'origen ètnic de la persona sol·licitant té més pes explicatiu en l'obtenció de resposta que el gènere

La taxa de resposta femenina (57,2%) és significativament superior a la masculina (37,2%), sense tenir en compte l'origen. Malgrat això, quan s'introdueixen els noms àrabs les taxes de discriminació comparada segons el gènere amb l'equivalent autòcton pràcticament es mantenen, tant en homes (19,2%) com en dones (18,4%), amb una diferència de 0,8 punts percentuals.

El model de regressió no lineal que inclou les variables que són significatives per explicar la resposta a les sol·licituds, revela que el paràmetre més rellevant és formar part d'una parella autòctona (0,523) més que no pas el gènere (0,303). Per tant, la discriminació ètnica passaria per sobre de la discriminació de gènere que beneficia la sol·licitant dona.

Més discriminació per raó d'origen en els segments de preus de lloguer més accessibles

La població amb noms d'origen àrab tindria accés a menys pisos i de preus més cars. Les diferències de les respostes obtingudes en els preus mitjans de lloguer entre la parella amb noms autòctons i la parella amb noms àrabs són de 108,3 euros mensuals i 272 euros, si es comparen les mitjanes de només resposta a un dels dos perfils.

Els immobles sol·licitats amb preus inferiors a 1.100 euros concentren una taxa de discriminació superior a la mitjana d'immobles. Aquests immobles corresponen precisament als habitatges més demandats a la ciutat quan es posen en relació les característiques de l'im-

moble i el preu. Les correlacions entre el volum de respostes segons els preus dels immobles és positiva, és a dir, com més elevat és el preu de lloguer mensual més gran és la resposta a la població amb noms d'origen àrab (0,262**) amb un valor superior que en la població amb noms autòctons (0,176**).

Tendència a la discriminació concentrada en més reticència d'oferir visites a immobles en el perfil de parelles homosexuals (homes)

En l'experiment per raó d'orientació sexual no es registra un tracte diferenciat de les sol·licituds en el nombre de respostes. Les mitjanes de resposta dels dos perfils s'aproximen entre si, la parella del mateix sexe obté una taxa de resposta del 52,5% i la parella de sexe diferent del 54,8%, amb una discriminació neta de 2,3 punts percentuals sense significació estadística, i una desviació en el dos casos de 0,5.

El model de discriminació en respostes mostra algunes tendències però són molt febles. A la vegada, s'observa que en l'explicació de l'obtenció de respostes té més pes el gènere que l'orientació sexual de la parella sol·licitant. No es detecta discriminació en el cas de parelles lesbianes, i es confirma una feble tendència a la discriminació en parelles homosexuals no significativa.

En canvi, en relació amb les respostes que inclouen una visita en el missatge, s'observa un tractament diferenciat del 3,8%; en aquest cas significatiu, i que s'explica únicament per la discriminació neta de les parelles del mateix sexe formada per homes (7,2%). En el cas de les dones el tracte diferenciat és del 0,4%. Es posa de manifest, doncs, una reticència superior a acordar una data per visitar un immoble a les parelles del mateix sexe només en el cas que estiguin formades per homes.

Redistribució de les parelles homosexuals (homes) en un mercat diferenciat

Es registra la probable existència d'un mercat de lloguer segmentat per orientació sexual masculina. Un mercat diferenciat que no es detecta en el cas de parelles lesbianes, en què la coincidència de respostes als anuncis amb la parella heterosexual és superior. Una pràctica que no ens ha d'estranyar si tenim en compte que en un dels portals analitzats, als anuncis de pisos compartits, està aplicant un filtre gay friendly, posteriorment ampliat a LGBTI friendly per pressions de la comunitat LGBTI.

SÍNTESI DE RESULTATS

Hi ha discriminació ètnica en el tracte diferenciat contra persones amb noms d'origen àrab que busquen un pis en el mercat de lloguer en anuncis a plataformes virtuals a la ciutat de Barcelona?

S'evidencia una discriminació que perjudica les parelles amb noms àrabs, que obtenen un 18,8% menys de respostes que les parelles autòctones. Les parelles amb noms àrabs també tenen menys accés a visites d'immobles. En aquest cas la discriminació se situa en el 7,6%.

Les sol·licituds enviades per homes amb noms àrabs tenen un tracte diferent que les enviades pels homes autòctons?

Es confirma un tracte diferenciat que perjudica el sol·licitant home amb nom àrab, amb una discriminació del 19,2% en l'obtenció de respostes, i un 8% en l'oferiment de visites per veure immobles.

Les sol·licituds enviades per dones amb noms àrabs tenen un tracte diferent que les enviades per les dones autòctones?

Es registra un tracte diferenciat que perjudica la sol·licitant dona amb nom àrab, amb una discriminació del 18,4% en l'obtenció de respostes, i un 7,2% en l'oferiment de visites per veure immobles.

Hi ha discriminació per orientació sexual en el tracte diferenciat contra les parelles del mateix sexe que busquen un pis en el mercat de lloguer en anuncis de plataformes virtuals a la ciutat de Barcelona?

No s'evidencia discriminació estadísticament significativa en l'obtenció de resposta a sol·licituds (2,3%). En canvi, s'observa una discriminació significativa en l'oferiment de visites a l'immoble (3,8%).

Les sol·licituds enviades per homes heterosexuals tenen un tracte diferent que les enviades per homes homosexuals?

La resposta és afirmativa, malgrat que no s'observa discriminació significativa en les respostes, es detecta una tendència a augmentar les reticències a oferir visites, fet que perjudica l'home homosexual (7,2%). S'intueix, també, l'existència de dos mercats de lloguer diferenciats: un mercat heterosexual i un mercat homosexual (home).

Les sol·licituds enviades per dones heterosexuals tenen un tracte diferent que les enviades per les dones lesbianes?

No es detecta discriminació significativa, ni en respostes ni en obtenció de visites. Tampoc es detecta l'existència d'un mercat segmentat per a aquest perfil de població.

37

La clau pot ser un nom

Detecció d'evidències de discriminació en l'accés al mercat de lloguer d'habitatge a Barcelona.

7. Bibliografia

Acolin, A., Bostic, R., Painter, G. (2016). *A field study of rental market discrimination across origins in France*. *Journal of Urban Economics*; 95: 49-63.

Disponible a: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0094119016300377>

Adler, S. i Brenner, J. (1992). *Gender and Space: Lesbians and Gay Men in the City*. *International Journal of Urban and Regional Research*, 16(1), 24-34.

Disponible a: <https://doi.org/10.1111/j.1468-2427.1992.tb00463.x>

Ahmed, A. M., Hammarstedt, M. (2008). *Discrimination in the rental Housing market: A field experiment on the Internet*, *Journal of Urban Economics*, 64(2), 362-372.

Disponible a: <https://doi.org/10.1016/j.jue.2008.02.004>

Ahmed, A. M., Hammarstedt, M. (2009). *Detecting Discrimination against Homosexuals: Evidence from a Field Experiment on the Internet*, *Economica. New Series*, 76(303), 588-597.

Disponible a: <https://doi.org/10.1111/j.1468-0335.2008.00692.x>

Ahmed, A. M., Andersson, L., Hammarstedt, M. (2008). *Are lesbians discriminated against in the rental housing market? Evidence from a correspondence testing experiment*, *Journal of Housing Economics* 17(3), 234-238.

Disponible a: <https://doi.org/10.1016/j.jhe.2008.06.003>

Ahmed, A.M., Andersson, L., Hammarstedt, M. (2010). *Can Discrimination in the Housing Market Be Reduced by Increasing the Information about the Applicants?* *Land Economics*, 86(1), 79-90.

Disponible a: <http://le.uwpress.org/content/86/1/79.short>

Andersson L, Jakobsson N, Kotsadam A. (2012). *A field Experiment of Discrimination in the Norwegian Housing Market: Gender, Class and Ethnicity*. *Land Economics*, 88(2), 233-240.

Disponible a: <http://le.uwpress.org/content/88/2/233.full.pdf+html>

Andersen, H., Magnusson Turner, L., Soholt, S. (2013). *The special importance of housing policy for ethnic minorities: evidence from a comparison of four Nordic countries*. *International Journal of Housing Policy*; 13: 20-44.

Disponible a: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14616718.2013.764659>

Arrow, K. (1998). *What Has Economics to Say About Racial Discrimination?*, *Journal of Economic Perspectives*, 12(2), 91-100.

Disponible a: <http://www.sas.rochester.edu/psc/clarke/214/Arrow98.pdf>

Ayres, I., Siegelman, P. (1995). *Race and Gender Discrimination in Bargaining for a New Car*. *American Economic Review* 85(3), 304-321.

Disponible a: <http://public.econ.duke.edu/~hf14/teaching/povertydisc/readings/ayres-siegelman95.pdf>

Baldini, M., Federici, M. (2011). *Ethnic Discrimination in the Italian rental Housing Market*, *Journal of Housing Economics*, 20(1), 1-14.

Disponible a: http://econpapers.repec.org/article/eeejhouse/v_3a20_3ay_3a2011_3ai_3a1_3ap_3a1-14.htm

Becker, G. (1957). *The Economics of Discrimination*, University of Chicago Press, Aug 2010, Paperback.

Bertrand, M., Duflo, E. (2016). *Field Experiment on Diskrimination*, NBER Working Paper Series.

Disponible a: <https://economics.mit.edu/files/11449>

Bertrand, M., Mullainathan, S. (2004). *Are Emily and Greg More Employable Than Lakisha and Jamal? A Field Experiment on Labor Market Discrimination*, *The American Economic Review*, 94(4), 991-1013.

Disponible a: http://www.cos.gatech.edu/facultyres/Diversity_Studies/Bertrand_LakishaJamal.pdf

Bengtsson, R., Iverman, R., Hinnerich, B. T. (2012). Gender and ethnical discrimination in the rental housing market of Stockholm: a field experiment, *Applied Economics Letters*, 19(1), 1-5.

Disponible a: <https://doi.org/10.1080/13504851.2011.564125>

Blumer, H. (1958). Race Prejudice as a Sense of Group Position, *The Pacific Sociological Review*, Vol. 1(1),

Disponible a: https://www.jstor.org/stable/1388607?seq=1#page_scan_tab_contents

Bonnet, F., Lalé, E; Safi, M., Wasmer, E. (2015). *Better residential than ethnic discrimination! Reconciling audit's findings and interviews' findings in the Parisian housing market*. LIEPP Working Paper No. 36, Sciences Po, París.

Bosch, M., Carnero, M. A., Farré, L. (2009). *Information and Discrimination in the Rental Housing Market: Evidence from a Field Experiment, Regional Science and Urban Economics*, 40 (2010), 11-19.

Disponible a: <https://ideas.repec.org/p/ivi/wpasad/2009-21.html>

Bosch, M., Carnero, M. A., Farré, L. (2015). *Rental housing discrimination and the persistence of ethnic enclaves*. *SERIEs* 6, 129-152.

Disponible a: <https://doi.org/10.1007/s13209-015-0122-5>

Bracht, K., Coenen, A., Putte, B. (2015). The Not-in-My-Property Syndrome: The Occurrence of Ethnic Discrimination in the Rental Housing Market in Belgium, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 41(1), 158-175.

Disponible a: <https://doi.org/10.1080/1369183X.2014.913476>

Bursell, M. *What's in a name? A field experiment test for the existence of ethnic discrimination in the hiring process*. Stockholm University Linnaeus Center for Integration Studies DSULCIS. 2007;7: 1-28.

Carpusor, A.G., Loges, W.E. (2006). *Rental Discrimination and Ethnicity in Names*, *Journal of Applied Social Psychology*, 36(4): 934-952.

Disponible a: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.514.60&rep=rep1&type=pdf>

Castells, M. (1983). *The city and the grassroots*. University of California Press, Berkeley, CA.

CEAR (2016). Informe de discriminación de personas migrantes y refugiadas en España.

Disponible a: <https://www.cear.es/wp-content/uploads/2017/02/Informe-discriminaci%C3%B3n.pdf>

Datta, S., Pathania, V. (2016). For whom does the phone (not) ring? Discrimination in the rental housing market in Delhi, India. 55: 2-30.

Disponible a: <http://hdl.handle.net/10419/146246>

Enquesta de Serveis Municipals de la ciutat de Barcelona. Oficina Municipal de Dades. Departament d'Estudis d'Opinió. Ajuntament de Barcelona, 2019.

Disponible a: <http://hdl.handle.net/11703/115674>

Farley, R. (1977). Residential Segregation in Urbanized Areas of the United States in 1970: An Analysis of Social Class and Race Differences. *Demography* Vol 14. N.4, 497-519.

Disponible a: <https://www.jstor.org/stable/2060592?seq=1>

Hanson, A., Hawley, Z. (2011). Do landlords discriminate in the rental housing market? Evidence from an Internet field experiment in US cities, *Journal of Urban Economics*, Volume 70(2-3), 99-114.

Disponible a: <https://doi.org/10.1016/j.jue.2011.02.003>

Hanson A., Santas H. (2014). Field Experiment Tests for Discrimination against Hispanics in the U.S. Rental Housing Market, *Southern Economic Journal*, Volume 81(1), 135-167.

Disponible a: <https://doi.org/10.4284/0038-4038-2012.231>

Heckman, J. (1998). Detecting Discrimination. *Journal of Economic Perspectives*, 12(2): 101-116.

Disponible a: <https://www.jstor.org/stable/2646964?seq=1>

Herek, G. M. i Capitanio, J. P. (1995). Black heterosexuals' attitudes toward lesbians and gay men in the United States. *The Journal of Sex Research*, 32: 95-105.

Disponible a: https://www.researchgate.net/publication/242077000_Black_Heterosexuals'_Attitudes_Toward_Lesbians_and_Gay_Men_in_the_United_States

Herek, G. M. (2002). Gender gaps in public opinion about lesbians and gay men. *Public Opinion Quarterly*, 66(1): 40-66.

Disponible a: <https://academic.oup.com/poq/article-abstract/66/1/40/1866690>

Heylen, K., Van den Broeck, K. (2015). Discrimination and selection in the Belgian private rental market. *Housing Studies*. 31: 223-236.

Disponible a: <https://doi.org/10.1080/02673037.2015.1070798>

InformeCat. Plataforma per la Llengua Barcelona, juny del 2018.

Disponible a: <https://www.plataforma-llengua.cat/que-fem/estudis-i-publicacions/217/informecat-2018>

Langarita, J A; Mas, J; Jubany, O. (2019). *Geografías de la diversidad sexogenérica más allá de la gran ciudad: experiencias, discursos y prácticas en dos ciudades medianas de Cataluña*. Documents d'Anàlisi Geogràfica, [S.l.], vol. 65, No. 3, p. 473-492. ISSN 2014-4512.

Disponible a: <https://dag.revista.uab.es/article/view/v65-n3-langarita-mas-jubany/572>.

Kaas, L., Manger, C. (2010). *Ethnic Discrimination in Germany's Labour Market. A field experiment*. Institute for the study of labour. Institute for the Study of Labor (IZA) Discussion Paper No. 4741, February 2010, Bonn.

Disponible a: <http://ftp.iza.org/dp4741.pdf>

Korver-Glenn, E. (2018). *Compounding Inequalities: How Racial Stereotypes and Discrimination Accumulate across the Stages of Housing Exchange*. *American Sociological Review*, 83(4), 627-656.

Disponible a: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0003122418781774>

MacDonald, H., Neslon, J., Galster, G., Paradies, Y., Dunn, K., Dufty-Jones, R. (2016). Rental Discrimination in the Multi-ethnic Metropolis: Evidence from Sydney. *Urban Policy and Research*, 34(4), pp. 373-385.

Disponible a: <https://doi.org/10.1080/08111146.2015.1118376>

Nash, M. (1964). Race and the Ideology of Race. *Current Anthropology* 3(3): 285-288.

Disponible a: <https://www.journals.uchicago.edu/doi/10.1086/200294?mobileUi=0&>

Observatori de l'estat energètic dels edificis a Catalunya, juny del 2017. Institut Català de l'Energia.

Disponible a: https://www.ursa.es/wp-content/uploads/2017/07/201706_ObservatoriEnergeticEdificisCatalunya.pdf

Observatori Metropolità de l'Habitatge de Barcelona (O-HB), Informe anual L'habitatge a la metròpoli de Barcelona, 2018.

Disponible a: https://www.ohb.cat/wp-content/uploads/2019/07/Habitatge_metropolis_2018.pdf

Öblom, A., Antfolk, J. (2017). *Ethnic and gender discrimination in the private rental housing market in Finland: A field experiment*, *PLoS ONE*, 12(8).

Disponible a: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0183344>

Pager, D., Shepherd, H. (2008). The Sociology of Discrimination: Racial Discrimination in Employment, Housing, Credit, and Consumer Markets. *Annual Review of Sociology*, 34(1): 181-209.

Quillian, L. (2006). New Approaches to Understanding Racial Prejudice and Discrimination. *Annual Review of Sociology*, 32(1), 299-328.

Disponible a: <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.33.040406.131740>

Riach, P., Rich, J. (2002). Field Experiments of Discrimination in the Market Place. *The Economic Journal*, 112, 480-518.

<http://www.jstor.org/stable/798458>

Ridley, S., Bayton, JA., Outtz, J.H. (1989). *Taxi Service in the District of Columbia: Is It Influenced by Patrons' Race and Destination?* Washington, DC, Washington Lawyers' Comm. Civil Rights Law. Mimeo.

Schill, M. H., Wachter, S. M. (1995). *Housing market constraints and spatial stratification by income and race. Housing Policy Debate*, 6(1), 141-167.

Disponible a: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10511482.1995.9521184>

Schulman, KA., Berlin, JA., Harless, W., Kerner, JF., Sistrunk, S., et al. (1999). The effect of race and sex on physicians' recommendations for cardiac catheterization. *The New England Journal of Medicine*, 340(8):618-626.

Disponible a: <https://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJM199902253400806>

Turner, M., Ross, S.L., Galster, G.C., Yinger, J. (2000). *Discrimination in Metropolitan Housing Markets: National Results from Phase I HDS 2000*.

Disponible a: <http://www.urban.org/sites/default/files/publication/60776/410821-Discrimination-in-Metropolitan-Housing-Markets.PDF>

Turner, M.A., Skidmore, F., eds. (1999). *Mortgage Lending Discrimination: A Review of Existing Evidence*. Washington, DC: Urban Institute Press.

Disponible a: <http://webarchive.urban.org/publications/309090.html>

Tusón, J. (1998). *Mal de llengües: A l'entorn dels prejudicis lingüístics* (pàg. 26) Barcelona: Grup Editorial 62.

Pager, D., Shepherd, H. (2008). The Sociology of Discrimination: Racial Discrimination in Employment, Housing, Credit and Consumer Markets. *Annual Review of Sociology*; 34:181-209.

Disponible a: <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.33.040406.131740>

SOS Racismo (2015). *Puertas que se cierran. Testing sobre discriminación a la población inmigrante en el acceso a la vivienda de alquiler*. Federación de Asociaciones de SOS Racismo del Estado español.

Disponible a: <https://sosracismo.eu/wp-content/uploads/2016/06/Portada-TestingInmob15.pdf>

Wachter, S. M., Megbolugbe, I. F. (1992). Racial and Ethnic Disparities in Homeownership. *Housing Policy Debate*, Vol. 3, No. 2.

Disponible a: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3226934>

Wissoker, D., Zimmerman, W., Galster, G. (1998). *Testing for Discrimination in Home Insurance*. Washington, DC: Urban Institute Press.

Disponible a: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1080/00420980125481>

Yang, A. (1997). Trends: attitudes toward homosexuality. *Public Opinion Quarterly*, 61:477-507.

Disponible a: <https://academic.oup.com/poq/article-abstract/61/3/477/1834720?redirected-From=fulltext>

Yinger J. (1995). *Closed Doors, Opportunities Lost: The Continuing Costs of Housing Discrimination*. Nova York: Russell Sage Found.

Disponible a: <https://www.jstor.org/stable/10.7758/9781610445627>

Yinger, J. (2015). What have we learned from paired testing in housing markets?, *Cityscape. A Journal of Policy Development and Research*, No. 17:15-60.

Disponible a: <https://www.jstor.org/stable/26326960>

Yinger, J. (1998). Evidence on Discrimination in Consumer Markets. *The Journal of Economic Perspectives*, 12(2): 23-40.

Disponible a: https://www.worldscientific.com/doi/abs/10.1142/9789813206670_0029

La Clau pot ser un nom

**Detecció d'evidències de discriminació
en l'accés al mercat de lloguer
d'habitatge a Barcelona.**